

تاریخ سیاسی اسلام

۴

- رسول جعفریان
- انتشارات دلیل ما
- دوره دو جلدی:
- ۱۶۰۹ صفحه (جلد اول: ۶۹۲ صفحه)
- ۳۶۰ هزار تومان

کتاب در قالب دو جلد تاریخ تحلیلی اسلام به رشته تحریر آمده است. جلد نخست «سیره رسول خدا» نام دارد. در جلد دوم با عنوان «سیره خلفا» نویسنده به سراغ حیات سیاسی مسلمانان پس از رحلت پیامبر رفته و دوران خلافت ابوبکر و عمر و عثمان و سپس امام علی، موضوع چهار فصل نخست آن است. فصل پنجم و ششم به خلافت امام حسن و سپس پادشاهی معاویه اختصاص دارد و نهضت کربلا و پیامدهای آن موضوع فصل هفتم این اثر است.

تاریخ ایران

۵

- از آغاز اسلام تا پایان صفویان
- رسول جعفریان
- انتشارات علم
- ۱۱۶۸ صفحه
- ۴۲۵ هزار تومان

ورود اسلام به ایران سبب تحولی گسترده در تاریخ ایران شد. دوره چهار جلدی «تاریخ ایران اسلامی» تلاش دارد، با تقسیم تاریخ به چهار بخش به بازنمایی این تاریخ از پیدایش اسلام تا زوال صفویه بپردازد. دفتر اول: از پیدایش اسلام تا ایران اسلامی، دفتر دوم: از طلوع طاهریان تا غروب خوارزمشاهیان، دفتر سوم: از یورش مغولان تا زوال ترکمانان و دفتر چهارم: به صفویه از ظهور تا زوال پرداخته است.

تأملی در نهضت عاشورا

۶

- رسول جعفریان
- نشر مورخ
- ۴۸۶ صفحه
- ۱۹۵ هزار تومان

کتاب با نوعی بازخوانی ادبیات پژوهشی کربلا و نهضت عاشورا آغاز می‌شود. سپس نویسنده به ذکر مقدمات قیام تا شهادت امام حسین پرداخته و گزارشی در باب پیامدهای اجتماعی و سیاسی این امر می‌دهد. دو کتاب کامل الزیارت و روضه الشهداء ملاحظه کاشفی در این اثر به چاپ رسیده است. در بخش‌های پایانی نویسنده به سراغ بستر تاریخی عزاداری اهل امام حسین (ع) و تحریفات مربوط به عاشورا رفته است.

همه این نیروها نیم‌نگاهی به تحولات و نهضت‌های اسلامی در سایر کشورها داشتند که نویسنده به بیان برخی از این نهضت‌ها پرداخته است. همچنین فعالیت آیت‌الله طالقانی به عنوان روحانی که محل تلاقی و ارتباط بسیاری از این نیروها بود، به طور جداگانه مورد بررسی قرار گرفته است.

گروه‌ها و افراد تاثیرگذار

سازمان مجاهدین خلق به عنوان گروهی که یک پا در اسلام داشت، طی فصل چهارم این اثر مورد پردازش و مطالعه قرار می‌گیرد و انشعاب‌ها و ارتباطات آن بیان می‌شود. حسینیه ارشاد و دکتر شریعتی پنجمین فصل این اثر را به خود اختصاص داده‌اند. بحث‌های داخلی حسینیه ارشاد، نظر امام در مورد دکتر شریعتی، مرزبندی شریعتی با مارکسیسم و اقدامات ساواک در ربط با حسینیه و شخص دکتر شریعتی در این فصل بررسی می‌شود. در آستانه انقلاب به نظر می‌رسید گروه‌ها و جریان‌های فعال مذهبی متعددی در سطح کشور نقش آفرینی می‌کردند که نویسنده کوشیده تا حدودی آن‌ها را شناسایی و بازنمایی کند. گروه ابوذر، گروه مهدیون، سازمان فجر اسلام، گروه فرقان، گروه آرمان مستضعفین و جنبش مسلمانان مبارز برخی از این گروه‌ها را شامل می‌شدند که بنابر ظرفیت‌های خود در این عرصه حاضر بودند. نویسنده همچنین تلاش کرده ردپای دو جریان را در اندیشه‌های اسلامی این زمان و در ربط با تفسیر دین بررسی کند یکی چپ‌ها و یکی گروه‌های ضدمدرنیسم که کسانی چون هانری کربن، سیدحسین نصر و جلال آل احمد آن را نمایندگی می‌کردند. موضوع علاقه خاندان پهلوی به تشیع چه حقیقی بوده باشد و چه ظاهری، مسئله مهمی از نظر تاریخ‌نگاری است که رسول جعفریان از آن عبور نکرده و تحت عنوان «رواج تشیع شاهانه» به آن می‌پردازد.

در فصل هفتم نویسندگان برجسته آثار دینی-سیاسی در آستانه انقلاب شناسایی و معرفی می‌شوند و در ذیل همین بخش به ادیبان و ادبیات منظوم انقلاب نیز پرداخته می‌شود. فصل آخر (فصل هشتم) به جریان‌های تجدیدنظرطلب در عقاید شیعه پرداخته و نمایندگان و سخن‌گویان این جریانات و افکاری که از رهگذار فعالیت‌های خود دنبال می‌کردند، معرفی می‌شود.

اثر را برای عدم ورود مستقیم در روندهای سیاسی سرزنش می‌کردند.

کتاب در فصل دوم به سراغ حوزه می‌رود. جایی که آیت‌الله بروجردی تا سال ۱۳۴۰ ه. ش زعامت حوزه علمیه قم را بر عهده داشت و کمتر تمایلی برای ورود به جریانات سیاسی از خود نشان می‌داد اما پس از درگذشت او و با برآمدن نهضت امام خمینی در عرصه سیاست شاهد شکل‌گیری پدیده روحانیون انقلابی هستیم. استاد مطهری در این زمان کوششی را به منظور تبیین فلسفه دین و مشخص کردن جهات مبارزات آغاز کرد و حرکت‌های فرهنگی، آموزشی و سیاسی در این راستا به وفور در حوزه علمیه این زمان مشاهده می‌شود. روحانیت تلاش داشت در برابر اقدام حکومت برای تاسیس مراکز دینی جدید که از دسترس آنان خارج بود و نظارت دولت بر دین را سبب می‌شد، خود نهادها و پایگاه‌های مذهبی ویژه‌ای ایجاد کند. همچنین یک نهضت ترجمه آثار اجتماعی-سیاسی به منظور بازگردانی کتب و نوشته‌های عربی-اخوانی به فارسی آغاز شد و ترجمه آثار نویسندگان عرب و حتی اروپایی در باره اسلام در دستورکار قرار گرفت.

- جریان‌ها و سازمان‌های مذهبی سیاسی ایران
- رسول جعفریان
- نشر علم
- ۱۱۸۴ صفحه
- ۴۲۵ هزار تومان

فعالیت در همه سطوح

حوزه تنها فضایی نبود که دین در آن بازتولید می‌شد. در جای جای کشور دین با توجه به سابقه فرهنگی و تاریخی و تهدید هویتی که داشت، پتانسیل احیا و بازتولید پیدا کرده بود. در بازار هیات‌های مؤتلفه اسلامی کار خود را سازمان‌دهی کردند و کوشیدند مجموعه خود را به گونه‌ای در امتداد حرکت فداییان، این بار زیر نظر نهضت امام خمینی قرار دهند.

حزب ملل اسلامی با محوریت سید محمدکاظم موسوی بجنوردی نیز از دیگر گروه‌های اسلامی قائل به مشی مسلحانه به منظور برپایی حکومت اسلامی بود. نهضت آزادی ایران نیز در سال ۱۳۴۰ و در پی انشعاب از جبهه ملی کار خود را آغاز کرد و در حقیقت نیروهای مذهبی آن جریان را در خود جای می‌داد. همچنین این دوره عصر «انجمن‌های اسلامی» نیز بود که در دانشگاه‌های مختلف کشور فعالیت خود را دنبال می‌کردند. انجمن حجتیه نیز با هدف فراهم کردن شرایط ظهور امام زمان از سال ۱۳۳۲ کار خود را آغاز کرده بود. در این میان